

ГАВАТЮК

Людмила Станіславівна

к.е.н., асистент кафедри
фінансів, Буковинський
державний фінансово-
економічний університет

КОВАЛЬСЬКА

Юлія Сергіївна

студентка, Буковинський
державний фінансово-економічний
університет

ПЕРЕБИКІВСЬКА

Тетяна Ігорівна

студентка, Буковинський
державний фінансово-економічний
університет

УДК 347.36

БАНКРУТСТВО ТА МЕТОДИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ

BANKRUPTCY AND METHODS OF ITS POVERTY

У статті аналізується сутність банкрутства підприємства, основні методи його подолання та особливості банкрутства підприємств в Україні, основні причини виникнення банкрутства. Запропоновано заходи щодо вдосконалення процедури банкрутства підприємств.

В статье анализируется сущность банкротства предприятия, основные методы его преодоления и особенности банкротства предприятий в Украине, основные причины возникновения банкротства. Предложены меры по совершенствованию процедуры банкротства предприятий.

In the article the essence of bankruptcy, basic methods and features to overcome bankruptcy in Ukraine and also the main causes of the bankruptcy are analyzing. The measures to improve the procedure of bankruptcy of enterprise are proposed.

Ключові слова: банкрутство, неплатоспроможність, фінансова санація, методи подолання банкрутства, причини банкрутства, криза

Ключевые слова: банкротство, неплатежеспособность, финансовая санация, пути преодоления банкротства, причины банкротства, кризис

Keywords: bankruptcy, financial sanitation, methods of overcoming the bankruptcy, causes of bankruptcy, crisis

ВСТУП

Більшість вітчизняних підприємств України сьогодні потерпають від фінансових ускладнень, викликаних як зовнішніми загальнодержавними проблемами, так і внутрішніми. Сукупність усіх цих факторів викликає необхідність постійної діагностики фінансового стану підприємств з метою упередження кризового розвитку, запобігання банкрутства, формування захисних механізмів антикризового фінансового управління залежно від виявлених факторів та сили їхнього впливу. Сьогодні на межі банкрутства перебуває багато підприємств, які не мають змоги вчасно виконувати свої зовнішні та внутрішні зобов'язання. Дослідженням сутності банкрутства та методів його запобігання займалися такі вчені: А. Бівер, Д. Дюран, Г. Кадиков, В. Ковальов, В. Кривеженко, Р. Ліс, І.Маник, Н. Сабліна, Р. Сайфуллін, Г. Спрінгейт, Дж. Таффлер, А. Поддєрьогін, А. Кругленко, А. Матвійчук, О. Терещенко та ін.

МЕТОЮ ДОСЛІЖЕННЯ є вивчення банкрутства підприємств як економічного явища та розгляд діючої практики його уникнення.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІЖЕННЯ

Поняття банкрутства органічно притаманне сучасним ринковим відносинам. Воно характеризує неспроможність підприємства задовольнити вимоги

кредиторів щодо оплати товарів, робіт, послуг, а також забезпечити обов'язкові платежі в бюджет і позабюджетні фонди.

Згідно закону України «Про банкрутство» під банкрутством розуміється зв'язана з браком активів у ліквідній формі неспроможність юридичної особи - суб'єкта підприємницької діяльності задовольнити в установленій для цього строк пред'явлені до нього з боку кредиторів вимоги та виконати зобов'язання перед бюджетом.

Аналіз літературних джерел з проблематики антикризового управління дозволив визначити наступне. Так, на думку О.О. Терещенка, банкрутство – це пов'язана з недостатністю активів у ліквідній формі неспроможність юридичної особи задовольнити в установленій для цього строк заявлені до неї з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом [3,412].

Схожу позицію займає А.Д. Шеремет, який під банкрутством підприємства розуміє неспроможність підприємства фінансувати поточну операційну діяльність і погасити термінові зобов'язання [5, 343].

На думку Л.С. Ситник, банкрутство – це зафіксована юридично точка в життєвому циклі підприємства, що означає неможливість ведення фінансово-господарської діяльності з невід'ємним прибутком як самостійним господарюючим суб'єктом [4,77].

Банкрутство завжди породжує інтерес в багатьох

суб'єктів фінансово-господарських відносин:

- підприємств-кредиторів, які повинні встигнути заявити свої вимоги і претензії для того, щоб вони були враховані при погашенні боргів за рахунок майна банкрута;

- найманих працівників, з якими у першу чергу мають бути здійснені розрахунки, а також яким забезпечені певні гарантії при звільненні;

- підприємств, що можуть виступити в ролі санаторів і тому зацікавлені у створенні досконалого механізму банкрутства.

Процедура банкрутства є кінцевою стадією невеликого функціонування підприємства, якій передують стадії нормальної ритмічної роботи і фінансових ускладнень. Банкрутство рідко буває несподіваним, особливо для досвідчених фінансистів та менеджерів, які намагаються регулярно відслідковувати тенденції у розвитку власних підприємств і найбільш важливих партнерів. Зарубіжний досвід показує, що спрогнозувати банкрутство можна за 1,5–2 роки до появи його очевидних ознак.

Причини банкрутства підприємства можна поділити на дві групи: зовнішні та внутрішні. Зовнішні – об'єктивні по відношенню до підприємства-банкрута: різке скорочення попиту на продукцію та падіння цін на неї, підвищення цін на сировину, матеріали, енергоресурси. Внутрішні – суб'єктивні, які залежать від керівництва та спеціалістів підприємства: недоліки у виробничо-технічній та економічній політиці, несвоєчасна і неадекватна реакція на зміни в ринковому середовищі.

Загалом банкрутство є регулятором ринкової економіки, основне призначення якого полягає у «відсіюванні» неефективних, неплатоспроможних та збиткових суб'єктів підприємницької діяльності. Статистика американських і європейських ринків свідчить, що зі 100 % новостворених компаній лише 20 % продовжують своє існування після 3 років роботи. При чому з цих 20 % після 6-8 років існування залишається знову лише 20 %. Якщо підрахувати загальний результат, то тільки 4-5 % компаній існують більше 9-10 років. Ця закономірність існує в усіх країнах, на всіх типах ринків.

В 2014 році чисельність підприємств, що отримали збиток від господарської діяльності, відрізняється за видами економічної діяльності та за регіонами країни. Так, найбільше зростання збитків, більш ніж у 5 разів - показали підприємства, що працюють в галузях сільського господарства, професійної і наукової діяльності, охорони здоров'я, операцій з нерухомістю. Найбільше зростання прибутку – в 4 рази – зафіксоване у фінансовій і страховій діяльності, а також в галузях мистецтва, спорту і відпочинку. Тому можна передбачити, що саме підприємства тих галузей, де отримуються найвищі збитки, мають надалі найвищий ризик банкрутства.

Станом на 01.01.2014 року загальна кількість підприємств, які перебувають в процедурах банкрутства, становила 8811. А лише за період з 12

по 18 грудня 2015 року включно Вищий господарський суд України оголосив про порушення справ про банкрутство стосовно 19 українських підприємств.

Збитки великих і середніх підприємств України до оподаткування без врахування банків і бюджетних установ, за попередніми даними за 2014 рік склали 408,169 млрд грн проти 38,289 млрд грн прибутку на рік раніше.

Також повідомляється, що у 2014 році порівняно із 2013 роком кількість збиткових підприємств щодо загальної їх кількості зросла - до 40,1% (у 2013 році даний показник становив 34,6%).

Також варто зазначити, що банківська система України за підсумками 2014 року отримала 52,966 млрд грн збитків, у тому числі 52 українські банки зі 163 фінустанов, що працювали на початок цього року, завершили рік зі збитками [6].

Причинами таких великих обсягів банкрутства є те, що структура оборотних коштів підприємств є нерациональною. Зростають обсяги кредиторської та дебіторської заборгованості, а також питома вага виробництва продукції з давальницької сировини. Циклічність розвитку підприємства, необхідність ресурсозбереження, економії часу свідчать про реальну загрозу кризи навіть при ефективному управлінні. Це потребує використання спеціальних механізмів та процедур, спрямованих на підвищення ефективності діяльності підприємницьких структур, подолання кризових явищ та недопущення банкрутства і ліквідації підприємств. Тому доцільно буде використовувати три основні шляхи подолання банкрутства: попередження, запобігання та подолання.

ВИСНОВКИ

Отже, банкрутство – це визнана судом неспроможність господарюючого суб'єкта виконувати свої зобов'язання та продовжувати підприємницьку діяльність внаслідок її економічної неефективності, що є негативним наслідком кризи, призводить до порушення фінансових відносин і ставить під загрозу подальше існування підприємства. Важливими є всі шляхи запобігання банкрутству, але, на мою думку, найважливішими є попереджувальні заходи, адже підприємство зможе не допустити виникнення банкрутства.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про відновлення платоспроможності або визнання його банкрутом» від 30.06.1999р. №784-XIV.
2. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник, 2-ге вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2006. - 384 с.
3. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. Посіб. - К.: КНЕУ, 2007. – 412 с.
4. Фокіна Н.П. Прогнозування криз та банкрутств промислових підприємств// Актуальні проблеми економіки – 2009 - №2 - с. 76-78.
5. Шеремет А.Д. Финансы предприятий / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин. – М.:ИНФРА-М, 1999. – 343 с.
6. Держкомстат України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.